

UNIKÁTNE AUTORSKÉ BOHEMIKÁ ZO 17. STOROČIA V KONVOLÚTE V KEŽMARKU

PROM. KNIH. VLASTA OKOLIČANYOVÁ

The paper is a continuation of the first part of the study devoted to the analysis of a unique territorial publication about Slovakia and Slovaks of the 17th century preserved in the Lyceal Library in Kežmarok. In the second part of the study, the author deals with the analysis of two Bohemia-related prints – specifically, the works of Czech Protestant priests Tobiáš Cichore (Čekanka) and Havel Žalanský Phaëthon. He also reflects on some Slovak editions of Žalanský's works from the 17th to 19th centuries and on the authors of banned books. Dozens of copies of Žalanský's works in the historical book collections of Slovak libraries are proof of the positive reception of his work.

Keywords: Bohemia-related prints, Protestant religious literature, historical book collections, Havel Žalanský Phaëthon, Tobiáš Čekanka, 17th century, Lyceal Library in Kežmarok

 vlastaos@centrum.sk

Táto štúdia je pokračovaním prvej časti *Unikátne územné slovacikum 17. storočia v konvolúte v Kežmarku* uverejnenej v predchádzajúcom čísle časopisu *Knižnica*. Autorka sa v nej venovala rozboru a opisu unikátneho územného slovacika, prvého z troch unikátnych titulov tlači 17. storočia v konvolúte, zachovanom v Lyceálnej knižnici v Kežmarku¹.

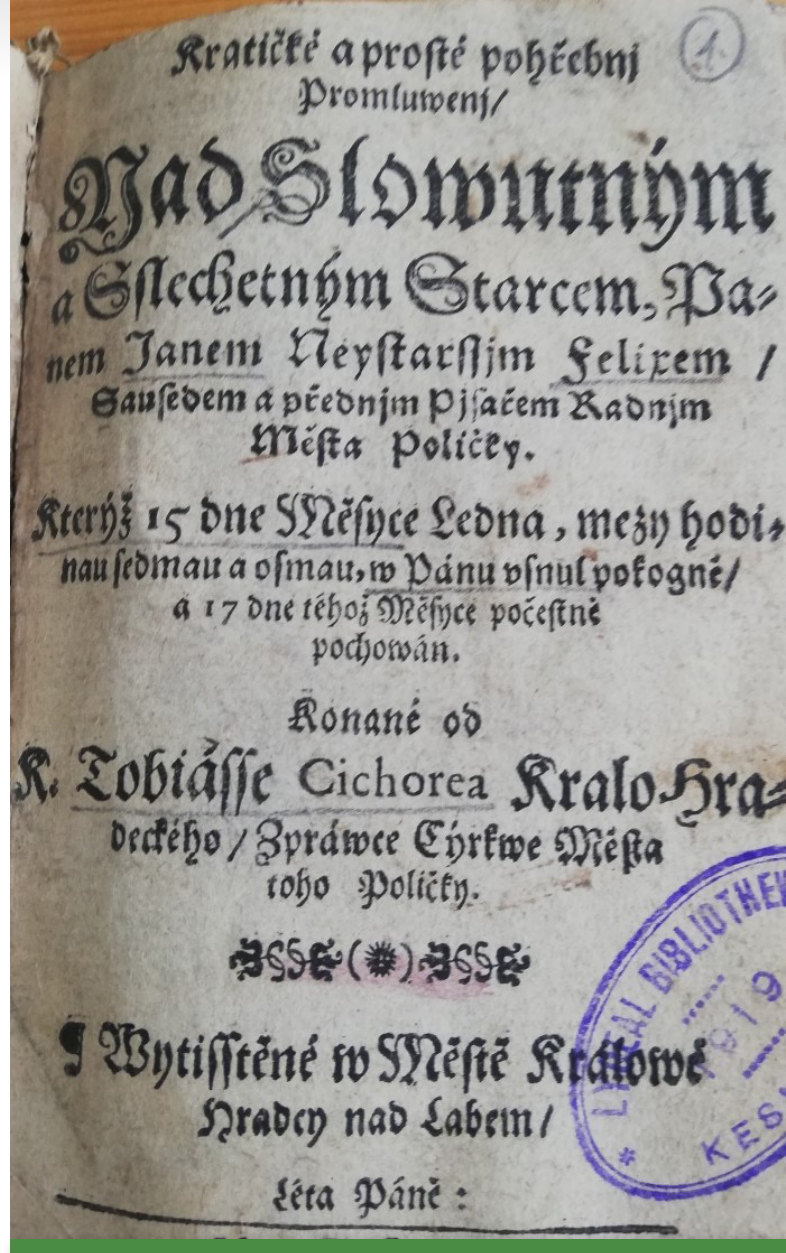
Druhá časť štúdie prináša rozbor dvoch ďalších titulov tohto konvolútu zo 17. storočia, dvoch unikátnych autorských bohemík z pera českých protestantských kňazov Tobiáša Cichorea/Čekanku a Havla Žalanského Phaëthona². Štúdia stručne reflektuje aj na otázku autorov zakázaných kníh, tzv. „libri prohibiti“, ku ktorým patrí 8 diel z celkového počtu 9 diel kežmarského konvolútu. Záver je venovaný vydaniam diel Havla Žalanského Phaëthona na Slovensku v 17. až 19. storočí. Päť vydaní diel tohto obľúbeného českého autora naprieč tromi storočiami aj na slovenskom území poukazuje na kladnú recepciu jeho literárnej tvorby. Tento fakt potvrdzuje i výskyt desiatok exemplárov viacerých titulov z dielne tohto autora zachovaných podnes v historickom knižnom fonde slovenských knižníc.

ROZBOR PRVÉHO UNIKÁTNEHO AUTORSKÉHO BOHEMIKA

CICHOREUS, Tobiáš. [ČEKANKA, Tobiáš]. *Kratičké a prosté pohřebnj// Promluwenj// nad Slowutným// a Sslechtným...Janem Neystarssím Felixem.* A8, B4 [= 12] listov. [S. l., s. n.], (1620). **Knihopis neuvádza.**³

PÔVOD A PÔSOBENIE AUTORA

Autor citovanej pohrebnej kázne – vlastným menom Tobiáš Čekanka –, sa v literatúre vyskytuje pod viacerými formami mena: Cichoraeus, Ciehoraeus, Cychoreus, Intybus.⁴ O meste Hradec Králové ako rodisku Tobiáša Cichorea a jeho mieste pôsobenia ako služobníka Slova Božieho v bývalom kráľovskom vennom meste Poličke⁵ nachádzame informácie v útloci spise, v ktorom vykladá Cichoreus jeden z biblických žalmov pod názvom *Prostý Výklad Na Žalm 83*, vydanom v r. 1619 v Hradci Královom u Martina Kleinwechtera.⁶ K svojmu menu a priezvisku tu autor

Cichoreus, Tobiáš: *Kratičké přemyšlování* (Lyceálna knižnica v Kežmarku)

pridal latinizovaný prídavok „Kralo Hradecký“. Databáza *Bibliografie cizojazyčných bohemikálních tisků* zaznamenáva obdobie, v ktorom autor pravdepodobne žil, r. 1610 – 1650, a za obdobie jeho aktívnej činnosti označuje r. 1615 – 1624. Z iného prameňa⁷ sme doplnili ďalšie biografické dáta. Otcom Tobiáša Cichorea bol Štěpán Čekanka. Jeho syn Tobiáš po ukončení stredoškolského štúdia pôsobil na Škole sv. Jakuba v Kutnej Hore, následne bol poslaný do Prahy, aby sa mohol stať kazateľom. V máji 1615 po absolvovaní teologického štúdia po prvýkrát slúžil bohoslužby vo svojom rodisku v Chráme sv. Jakuba v Hradci Královom a pol roka tam pôsobil ako kaplán arcidekana Václava Štefana Teplického.⁸ Potom bol povolaný do Rozhovic.⁹ V Rozhoviciach pôsobil, podľa informácie z jeho diela *Ignis fatuus*, ešte v r. 1619. Tento spis vyšiel v r. 1624 a autor ho dedikoval predstaviteľom mesta Pardubíc. Tobiáš Cicho-

raeus sa oženil 23. 10. 1618 a za manželku si zobral Zuzanu, dcéru kutnohorskeho radcu Václava Štetkovského. Jeho posledným miestom pôsobenia vo vlasti bolo mesto Polička, kde mal podľa Josefa Jungmanna žiť ešte 11. 11. 1622¹⁰, avšak prameň od Michala Justa¹¹ uvádza, že v Poličke žil ešte v r. 1624.

CHARAKTERISTIKA POHREBNEJ KÁZNE

Pohrebná kázeň od Tobiáša Cichorea bola vydaná na počesť pisára a radcu mesta Polička Jana Felixa najstaršieho, pochádzajúceho z Roudnice nad Labem, ktorý zomrel 15. 1. 1620 a pochovaný bol 17. 1. 1620.¹² Adresátni dedikácie boli potomkovia zomre-

lého, synovia Matúš Felix, žijúci v meste Chrudim, Šimon Felix a Ján Felix, obaja radcovia mesta Polička. V pohrebnej kázni sú publikované aj latinské verše od Tobiáša Cichorea a synov zosnulého.

Za text pohrebnej kázne si domáci kazateľ v Poličke Tobiáš Cichoraeus zvolil biblický text z 1. *Knihy Mojžišovej* o pohrebe patriarchu Jáкова, ktorého kosti preniesli jeho potomkovia podľa jeho prania z vyhnanstva v Egypte naspäť do zaslúbenej kanaánskej krajiny.

Ďalšie informácie o živote a pôsobení Tobiáša Cichorea/Čekanku nám nie sú známe. Knihopis uvádza ako jeho posledný vydaný známy spis z r. 1624. Je však pravdepodobné, že aj tohto protestantskeho kňaza stihol osud podobný mnohým jeho kolegom, ktorí si ako dôsledok porážky protestantských stavov na Bielej hore (1620) museli zvoliť prestup k rímskokatolíckej cirkvi alebo odchod z vlasti do exilu. Jeho diela boli zaradené do Koniášovho *Klíča* – súpisu zakázaných kníh.¹³

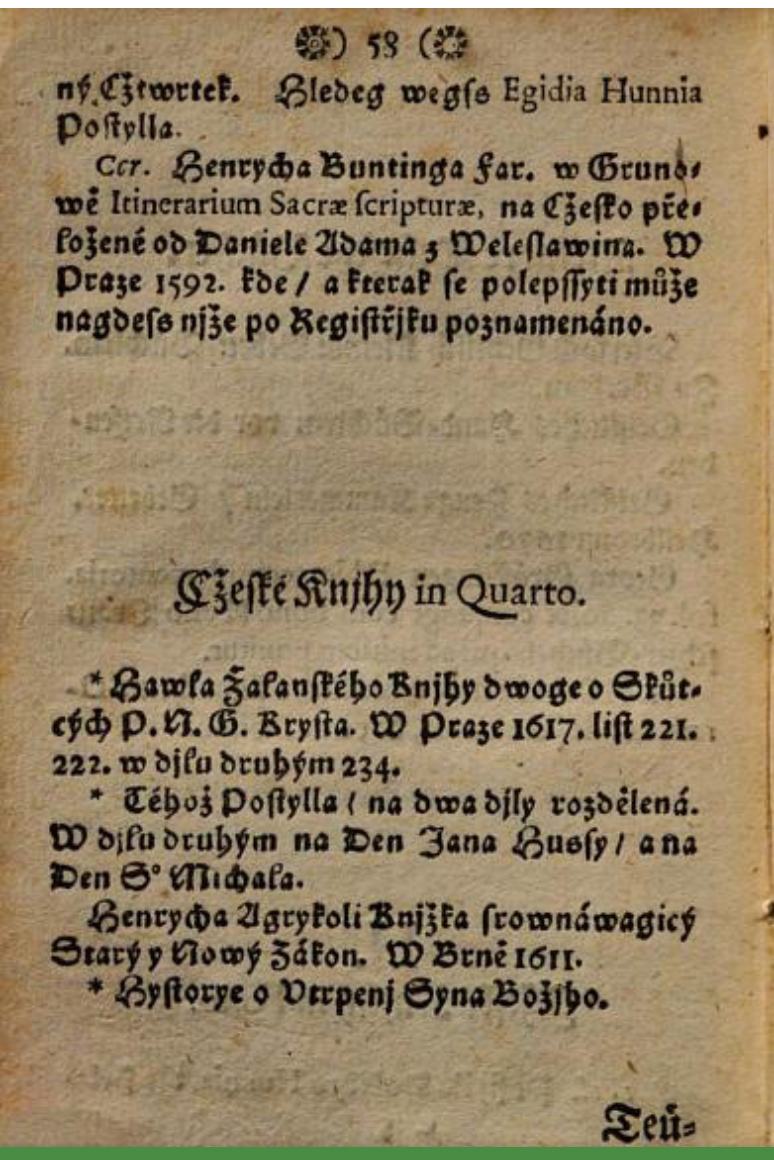
DIELA TOBIÁŠA CICHOREA ZAZNAMENANÉ V KNIHOPISE (Z R. 1619 A 1624)

CICHOREUS, Tobiáš. *Prostý Weyklad na Žalm Osumdesátý Třetj*. Hradec Králové: Martin Kleinwechter, [1619]. A-E8, F2 [=42] ff., 8°. K 01557. Knihopis uvádza 1 zachovaný exemplár aj v SNK Martin, signatúra ID 28 priv.

CICHOREUS, Tobiáš. *Ignis fatuus: To gest Kratičký Spis o Ohni bláznivém....*1619. [S. l., s. n.], 1624. A-B8 [=16] ff., 8°. K 01556.

Neznáme verše a texty Tobiáša Cichorea publikované v 2 prameňoch od iných autorov

1. Podľa už zmieneného internetového archívu bol Tobiáš Cichoreus aj autorom latinských veršov vydaných v r. 1616 na počesť predčasne zomrelých dvoch synov kňaza v Hradci Královom Jakuba Hrabaeusa z Dobrušky, ktorý musel v r. 1623 odísť do vyhnanstva.
2. Podľa dostupného digitalizátu tlače s názvom *Obrana M. Samuele Martinyusa z Dražova Proti ohlásenj Starssjch Kněžj Bratrských na ten čas*

Žalanského knihy uvedené v Koniášovom *Klíči*, 1729 (www.books.google.cz)

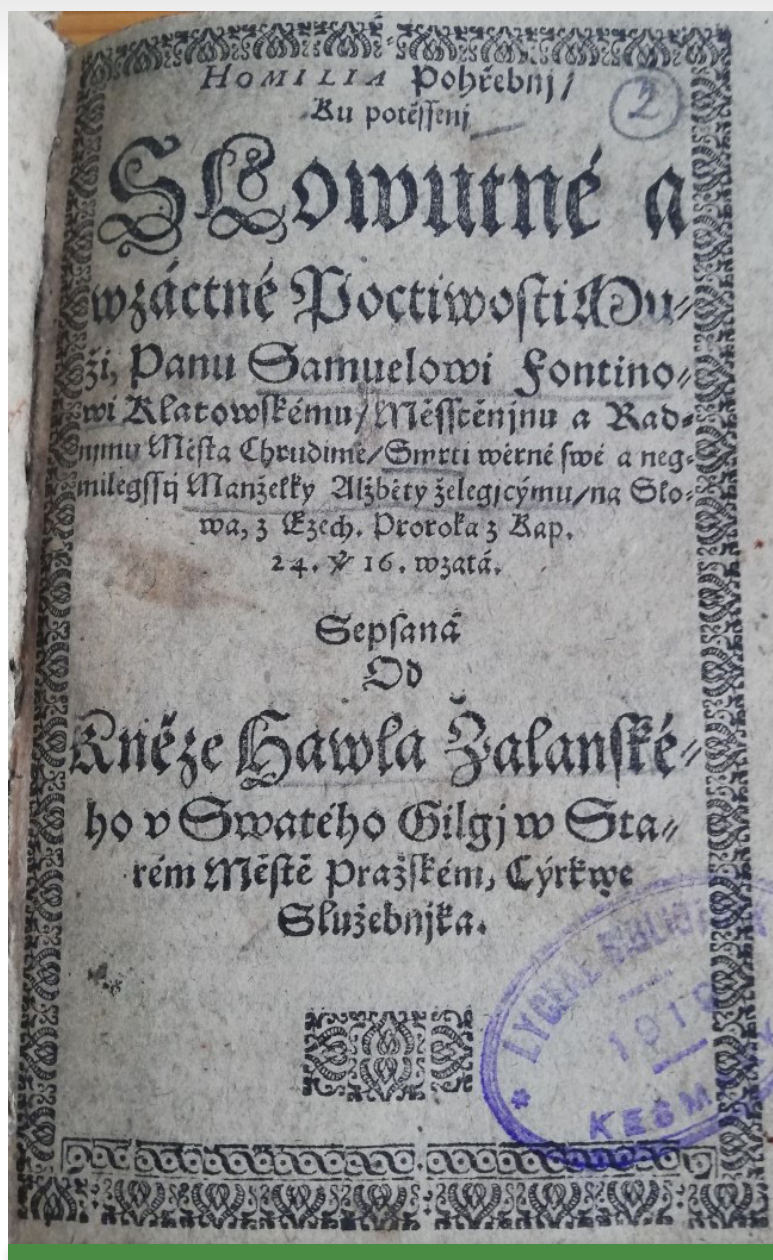
w Lessně Polském se zdržugjých prispel do tejto rozsiahlej teologickej polemiky aj Tobiáš Cichoreus. Z tohto vydania z roku 1636 pochádza nateraz posledný známy publikovaný text od Tobiáša Cichorea. Kniha neuvádza miesto vytlačenia, ale podľa Petra Voita v diele *Encyklopedie knihy*¹⁴ fungovala táto tlačiareň, ktorú vlastnil Samuel Martinus v nemeckom meste Pirna, kde prežil ako náboženský exulant posledné roky svojho života, zomrel v r. 1639. Táto informácia dáva podnet na predpoklad, že v meste Pirna mohol žiť v exile v rovnakom období ako Samuel Martinus z Dražova aj Tobiáš Cichoreus, teda do r. 1636, keď vyšla tlač s jeho textom.

ROZBOR DRUHÉHO UNIKÁTNEHO AUTORSKÉHO BOHEMIKA

V kežmarskom konvolúte sú zviazané až tri diela od Havla Žalanského Phaëthona. Hlavné dielo, ktoré je unikátnym územným slovacikom, a 7. príväzok, evidovaný aj v *Knihopise*, sme opísali v už citovanej prvej štúdii. Na tomto mieste sa budeme venovať rozboru druhého unikátneho bohemika, teda ďalšiemu spisu od Havla Žalanského, ktorý je druhým príväzkom citovaného konvolútu.

ŽALANSKÝ - PHAËTHON, Havel. *Homilia Pohřebnj Ku potessenj Slowutné a wzácné Poctiwosti Mu=//ži, Panu Samuelowi Fontino//wi Klatowskému, Měsstěnjnu a Rad//njmu Města Chrudimyj/, Smrti wěrné swé a neg=//milegssj Manželky Alžběty želegjčymu/ na Slo//wa z Ezech. Proroka Kap.//24, w 16. wzatá.// Sepsaná// Od// Kněze Hawla Žalanské=//ho v Sw. Gilgj w Sta=//rém Městě Pražsském, Cýrkwe// Služebnjka. Wytisstené w Slavném Nowém Městě Pražsském v Da=//nyele Karla z Karls=//pergka. Léta Páně: M. DC. XVI. [= 1616]. A-B8, C6 [= 22] listov. **Knihopis neuvádza.**¹⁵*

Verše na útechu Samuela Fontina po smrti jeho druhej manželky Alžbety Kodešovej mu venoval Jan Campanus Vodňanský (1572 Vodňany – 1622 Praha), jeden z najslávnejších humanistických básnikov, rektor pražskej univerzity, protestantský spisovateľ a hudobný skladateľ, s ktorým viazalo autora kázne Havla Žalanského dlhoročné priateľstvo

Žalanský, Havel: *Homilia Pohřebnj...* (Lyceálna knižnica v Kežmarku)

vzniknuté počas ich spoločného pôsobenia v Kutnej Hore a pokračovalo v Prahe.¹⁶

Pohrebnú kázeň založil Havel Žalanský (v tom čase vo funkcii kňaza v Kostole u sv. Jiljí/sv. Egídia v Starom Meste Pražskom) na starozákonnom biblickom texte podľa proroka Ezechiela (24, 16), keď smrť prorokovej manželky bola znamením pre Izraelitov, že Hospodin poškrvni svoju svätyniu a odníme Izraelitom ich pevnosť a ich synovia a dcéry padnú mečom: „Človeče, beriem náhle prostredníctvom smrti to, čo je najvzácnejšie tvojim očiam. Avšak nesmúť a neplač, nech ti nevyjde ani slza.“

V ďalšom texte kazateľ vymenováva kladné i záporné vlastnosti žien. Ako jednu z tých pomínuteľných spomína pozemskú krásu. Hovorí jazykom svojej doby, ktorý by sme dnes iste v rámci potešujúcich slov adresovaných pozostalému manželovi pri smrti manželky vôbec neočakávali. Ide o určitý

druh drsného, priam hrubého prirovnania, keď kazateľ povie: „... ak je žena obdarená dobrým výzorom a pekná, ale bez rozumu, je akoby len zlatou sponou/ozdobou na pysku svine“. Ďalej už kazateľ pri vymenovávaní kladných vlastností žien chváli prednosti žien podľa biblických a kresťanských vzorov, ktoré mala aj manželka zosnulého, a kladie ich medzi tie nepominuteľné (patrili k nim najmä jej viera, láska a zbožný život).

Na počesť Alžbety, zomrelej manželky Samuela Fontina, bola vytlačená aj druhá pohrebná kázeň od iného autora, ktorú cituje *Knihopis*, ale žiadny jej výťah sa nezachoval. Publikovaná bola bez uvedenia miesta tlače a tlačiaru v r. 1617 v prvom roku po úmrtí manželky. Napísal ju kňaz Václav Štefan Teplický (1565 – 1621), arcidekan, člen konzistória podobojí, spisovateľ zmienený už pri prvom príväzku autora Tobiáša Cichorea, u ktorého pôsobil Cichoreus ako kaplán pol roka v Kutnej Hore.¹⁷ V tomto meste vzniklo aj dlhoročné priateľstvo Havla Žalanského s Václavom Štefanom Teplickým.

ŠTEFAN, Václav. *Wácl. Stefana Teplického Homilia pohřebni nad smrtí p. Alžběty, manželky p. Samuele Fontina Klatowského, radního Chrudimského*. 8°. (S. I, s. n.), 1617. *Knihopis 15955* (žiadny zachovaný výťah).

Skutočnosť, že na počesť zomrelej manželky Samuela Fontina boli vytlačené dve pohrebné kázne od dvoch rôznych autorov – jedna v roku jej úmrtia a druhá v ďalšom roku na jej pamiatku –, svedčí o významnom spoločenskom postavení rodiny Samuela Fontina.

OSOBNOSŤ SAMUELA FONTINA

Samuel Fontin patril k humanisticky vzdelaným protestantom. Dátum jeho narodenia v meste Klatovy je datovaný okolo r. 1560. Po získaní titulu bakalára učil v meste Chrudim, kde sa po r. 1585 aj usadil. Pôsoobil vo viacerých mestských funkciách a v posledných rokoch svojho života 1607 – 1620 ako „primas mesta“. Zaslúžil sa o nákladnú opravu mestských hradieb a mestskej brány. Vďaka svojim trom manželstvám patril aj k mestskej majetkovej elite. Jeho prvou manželkou bola Salomena Volejníčková, vdova po Vítovi Hořínkovi, s ktorou sa oženil v r. 1587, zomrela v r. 1601. Druhou manželkou bola už spomenutá Ka-

teřina Kodešová, vdova po Janovi Březovskom, o ktorej úmrtí v r. 1616 informujú dve pohrebné kázne, citované v predchádzajúcich riadkoch.

Epitaf Samuela Fontina a jeho manželiek od významného českého renesančného umelca

Samuel Fontin sa dal vyobraziť spolu s obidvoma svojimi manželkami (Salomena Volejníčková a Kateřina Kodešová) počas druhého manželstva v r. 1614 na svojom epitafe, ktorý mu zhotovil významný chrudimský meštiansky renesančný maliar Matouš Radouš.¹⁸ Ako samotný Samuel Fontin uviedol, zhotovenie epitafu si dôkladne naplánoval, dal si ho zhotoviť premyslene „po mnohých svojich vykonaných prácach a vo vedomí si svojej smrteľnosti“. Táto výnimočná sepulchrálna pamiatka sa zachovala podnes v chrudimskom Kostole Nanebovstúpenia Panny Márie. Podrobný opis a umelecké hodnotenie tohto epitafu je publikované v knihe *Osobnost a dílo Matouše Radouše a tvorba renesančních epitařů v Chrudimi* od autorov Ondřeja Jakubca a Radky Miltovej. Z publikácie voľne citujeme po slovensky výňatok z opisu epitafu: „Súčasťou epitafu je aj apokalyptická scéna chóru anjelov, ktorí obliekajú vyvolených. V nadstavci je ojedinelá tematika pomínutelnosti – putti/anjelik na umrlej lebke púšťa mydlové bubliny, pri ňom je nápis *Quis evodet?/Kto môže uniknúť? Vyber tohto textu je poukázaním na to, že objednávateľ epitafu je humanistickým vzdelancom. Táto myšlienka pomínutelnosti a jej stvárnenie sú variáciou emblému Hendricka Goltzia z r. 1594, ktorý bol inšpirovaný antickou myšlienkou *Ludský život je ako bublina*.“ Celý monumentálny epitaf s bohato vyrezávaným dreveným rámom, po ktorého stranách sú sochy Mojžiša a Árona, je vyobrazený na s. 97. Na s. 98 je výsek z obrazu s portrétom Samuela Fontina, jeho dvoch manželiek a vinetou mesta Klatovy, jeho rodiska.*

Život Samuela Fontina ako člena protestantskej komunity prebiehal v Čechách v ťažkých a pohutých časoch, charakteristických náboženskou neslobodou. To mohlo byť – okrem už uvedeného vyjadrenia Samuela Fontina –, tiež jedným z dôvodov, prečo si ako zadávateľ dal svoj pohrebný epitaf vyhotoviť predčasne už v r. 1614, hoci nebol chorý – zomrel až o 6 rokov neskôr v r. 1620. Rok po smrti druhej manželky (1617) ako 57-ročný sa po tretíkrát oženil s pani Dorotou, ktorej rodné meno nie je známe. S ňou mal Samuel Fontin jediného syna Samuela Albrechta Klatovského.¹⁹ Koniec života Samuela Fontina bol tragický. Po porážke českých stavov na

Bielej hore (1620) bol predvolaný spolu s ďalšími protestantskými pánmi na pražský hrad. Pretože sa osobne zúčastnil stavovského povstania, vedel, že ho čaká poprava, preto si sám vzal svoj život.²⁰

HAVEL ŽALANSKÝ

Obľúbený autor Čechov, Moravanov a Slovákov

O dlhodobej kladnej recepcii spisov Havla Žalanského aj na historickom území Slovenska svedčí fakt, že jeho diela boli počas troch storočí vytlačené v troch slovenských mestách. Jedno z jeho diel bolo vydané v 17. storočí v Trenčíne, jedno v 18. storočí v Bratislave, tri vydania jeho diela boli vytlačené v 19. storočí v Ružomberku. Viacero vydaní jeho diel vytlačených mimo územia Slovenska sa podnes zachovalo v historických fondoch slovenských knižníc. Podľa katalógov Univerzitnej knižnice v Bratislave, Slovenskej národnej knižnice v Martine a Lyceálnych knižníc v Bratislave a Kežmarku by na Slovensku malo byť zachovaných najmenej **20 vydaní diel Havla Žalanského v 28 exemplároch**.

Za unikátne možno pokladať aj rukopisné odpisy diel Havla Žalanského zachované v Univerzitnej knižnici v Bratislave (UKB). Odpisy jeho diel vznikli pravdepodobne preto, že všetky jeho spisy sa postupne dostali do indexov zakázaných kníh a boli systematicky vyhľadávané a ničené. Nové diela protestantských autorov sa nesmeli tlačiť. V Uhorsku vznikli **rukopisné odpisy 10 diel od Havla Žalanského** začiatkom 18. storočia v meste Myjava. **Zhotovil** ich český exulant **Václav Klusáček v r. 1717 až 1719** podľa pôvodných českých vydaní z r. 1606, 1615 – 1618. Podľa veľkosti rozsahu knihy mu odpísanie jedného titulu podľa jeho záznamov trvalo od 8 do 40 dní. Václav Klusáček Lyssensky pri jednotlivých odpisoch zaznamenal svoje meno, v r. 1717 pripojil aj informáciu o svojom veku – 62 rokov, a svoj stav, že je exulantom a hosťom v meste Myjave.

Václav Klusáček Lyssensky pochádzal podľa prídomku, pravdepodobne, z Lysé nad Labem, okr. Nymburk. Podľa súčasného českého genealóga Jiřího Klusáčka má tento rod pôvod na panstve Přibyslav, okr. Náchod, od r. 1602, neskôr v obci Hrbov u Polné.²¹ Na Myjave žil Václav Klusáček v postavení exulanta počas pôsobenia evanjelického superintendenta Daniela Krmana ml. Kde konkrétne býval, nie je známe.

V knižničnom fonde UKB sú okrem uvedených rukopisných odpisov 10 diel Havla Žalanského zachované aj 4 tlačené diela Havla Žalanského. Dve z nich sa do knižnice dostali ako duplikáty zo šľachtickej rodovej knižnice Lobkovicovcov v Roudnici nad Labem, ďalšia jeho kniha bola zaradená do fondu UKB konfiškáciou bývalej knižnice bratislavských jezuitov a jedna kúpou v r. 1959.

Vydania dvoch diel z pera Havla Žalanského, ktoré v štúdiách rozoberáme, sú zachované len v Lyceálnej knižnici v Kežmarku, ďalšie iné diela by sa mali podľa *Knihopisu* nachádzať v Lyceálnej knižnici v Bratislave, SNK v Martine a i.

Diela Havla Žalanského sa odpisovali nielen v 18. storočí na Slovensku, ale aj v Čechách ešte v 19. storočí. Príspevok o tejto skutočnosti publikoval David Junek v práci *Dílo Havla Žalanského – Phaëthona v opisech 19. století*, ktorý sme nemali k dispozícii.

Vydania Žalanského diel v Nemecku a Uhorsku v 17. až 20. storočí

Diela Havla Žalanského sa tlačili s českými textami pôvodných vydaní zo 17. storočia okrem českých miest a nemeckého mesta Zittau/Žitava v 18. storočí aj na území Uhorska – prvé bolo trenčianske vydanie v r. 1642, ďalšie bolo vydanie v Prešporoku/Bratislave v 18. storočí, v Ružomberku vyšli v 19. storočí tri vydania a jedno vydanie v Békešskej Čabe (dnes Békéscsaba, Maďarsko) na prelome 19. a 20. storočia.

Vydanie Žalanského diela od Václava Kleycha

Na Slovensko bolo distribuovaných začiatkom 18. storočia viacero žitavských vydaní protestantskej literatúry od Václava Kleycha. V SNK Martin je evidované pod signatúrou SE 585 iné dielo od Havla Žalanského ako to, ktoré vyšlo v 17. storočí v Trenčíne. *Knihopis* K 07127 eviduje sedem zachovaných exemplárov žitavského vydania diela Havla Žalanského v Česku a už citovaný jeden exemplár na Slovensku. Je všeobecne známe, že Václav Kleych tajne počas viacerých rokov v dobe protireformácie osobne dovážal do Uhorska protestantské tlače vydané v češtine. Počas jednej z týchto ciest ochorel a v Trenčíne náhle zomrel (1737), kde bol aj následne pochovaný. Kleychove vydania náboženských kníh sa ocitli rovnako ako diela Havla Žalanského a Tobiáša Cichorea na Koniášovom zozname zakázaných kníh. Ide o Žalanského dielo *Knižka o Ctnosti Angélské... O čistote duše*. Podľa prefácie vy-

dania z r. 1724 vyšla táto tlač po prvýkrát bez uvedenia miesta tlače a tlačiara v r. 1605 a 2. vydanie v r. 1606, *Knihopis* 07125, 3. vydanie v r. 1612 v Prahe u Jana Schumanna, *Knihopis* 07126.

Vydanie Žalanského diela na Slovensku **Prvé vydanie** diela Havla Žalanského v **Trenčíne z r. 1642** sme podrobne rozobrali v prvej štúdiu (Okoličányová 2024). Ďalšie vydania jedného titulu tohto autora vyšli na Slovensku ešte v nasledujúcom 18. a 19. storočí. V súčasnosti nie je možné identifikovať, podľa ktorého z uvedených predchádzajúcich vydaní by mohli byť vytlačené nami opisované prešporské a ružomerské vydania diela Havla Žalanského, pretože nie sú k dispozícii dostupné digitalizáty všetkých vydaní.

Druhé vydanie v Bratislave

Knížka o Ctnosti Angeľské, totiž O čistote Dusse y Těla. Bratislava: František Augustín Patzko, 1780 – 1800. *Knihopis* 07128. [Dokoupil dopĺňa rok 1780. Podľa nášho predpokladu ide možno v celkovom poradí už o 5. vydanie tohto titulu.]

3. – 5. vydanie v Ružomberku

Knížka o Ctnosti Anjelské, totiž O čistotě duše i tela. Ružomberok: Karol Salva, 1869. Tento titul bol opakovane vytlačený v Ružomberku u Karola Salvu, po druhýkrát v r. 1873 a po tretíkrát v r. 1895.

Vydanie *Knihy Dwoge...* pre Slovákov v Békešskej Čabe

Pre potreby Slovákov žijúcich na tzv. Dolnej zemi fungovala v Békešskej Čabe tlačiareň bratov Považayovcov ešte na prelome 19. a 20. storočia. Andrej Považay kúpil svojim synom Alexandrovi a Gustávovi Považayovcom (Sándor és Gusztav Powazsay) tlačiareň od majiteľa Dobayho v r. 1879. Tlačiareň Považayovcov fungovala 25 rokov a okrem literatúry v maďarčine tlačila aj knihy v tzv. biblickej češtine pre potreby Slovákov. Pamätná tabuľa na prvú tlačiareň a tlačiareň bratov Považayovcov je umiestnená na fasáde Domu slovenskej kultúry v Békešskej Čabe.

Z tlačiarnie bratov Považayovcov bez uvedenia roku vydania je známe jedno zachované Žalanského dielo. Ide o titul vydaný pôvodne v Prahe r. 1617 pod názvom *Knihy Dwoge O Skutcích Pána nasseho Gežjisse Krista*. Békeškočabianske vydanie bolo vytlačené zrejme na prelome 19. a 20. storočia. Na toto vydanie

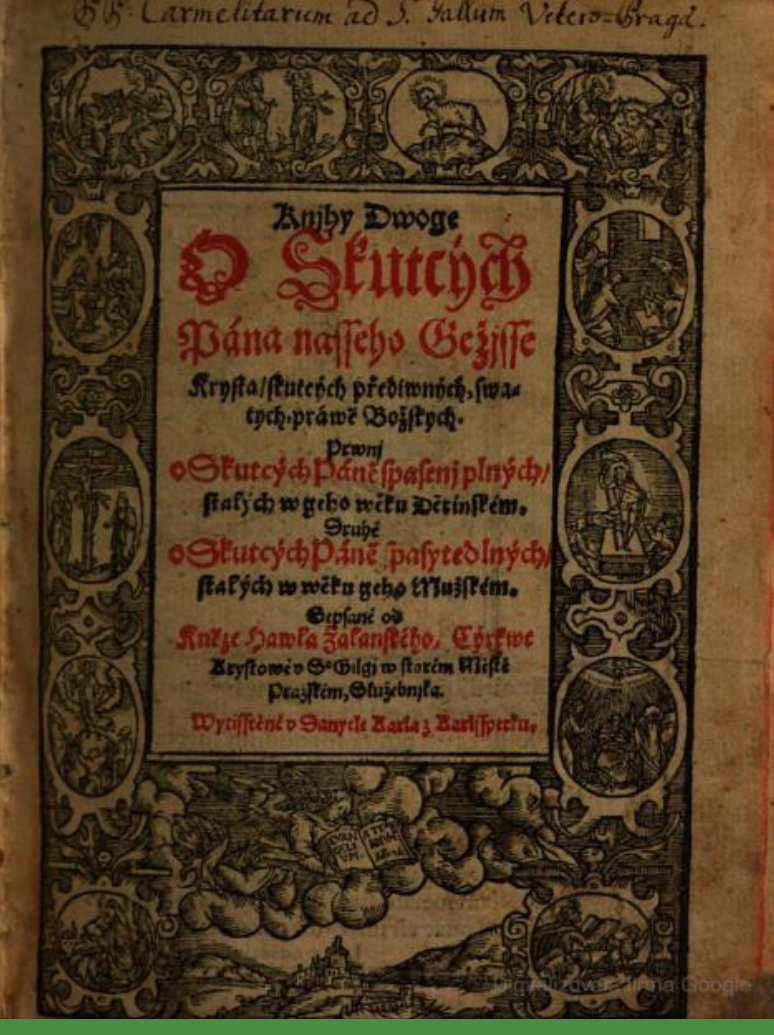
ma pred nejakým časom upozornila doc. Gabriela Žibritová, PhD., ktorá jeden exemplár tohto vydania objavila priamo v Békešskej Čabe. Druhý zväzok vydania tohto diela našla autorka tejto štúdie zachovaný aj v Univerzitnej knižnici v Bratislave pod signatúrou SD 15065. Ako tlačiar je v druhom zv. uvedený Alexander Považay. Do UKB sa tento druhý zväzok dostal podľa prírastkového čísla 2122/1959 kúpou v r. 1959. Keďže ide o obsiahle teologické dielo, je pravdepodobné, že kniha mohla patriť do knižnice niektorého protestantského kňaza alebo protestantskej rodovej meštianskej či šľachtickej knižnice na Slovensku.

OBSAHOVÁ CHARAKTERISTIKA DIELA

ŽALANSKÝ, Havel. Knihy Dwoge O skutcích Pána. Praha: Daniel Karolides z Karlsberka, 1617. [XVI] – CCLXXXIIX] [správne: CCLXXXVI] – [VI] – DLXIII [správne: DLVIII] – [I] str. 8°. *Knihopis* 07124.

Prvé vydanie tohto diela dedikoval autor rytierovi Jindřichovi Zahradckému ze Zahrádek na Višňovém, Krhově, Hobzy a na Jemnici cisárskemu radcovi. Z predhovoru Havla Žalanského vyplýva, že autor sa s týmto svojím priaznivcom poznal už niekoľko rokov. Pán Jindřich ze Zahrádek mu viackrát počas svojich pobytov v Prahe pri vybavovaní jeho záležitostí v prospech Moravanov prejavoval svoju náklonnosť a podporu a Žalanského aj často pozýval k spoločnému stolovaniu s inými významnými osobnosťami. Na počesť príslušníkov rodu ze Zahrádek sú v knihe pri drevorezovej ilustrácii erbu uvedené aj latinské verše, ktoré zložil Jan Černovický Sekvenc z Libé Hory (1569 Černovice U Tábora; Pelhřimov, Česko – 23. 9. 1633 Pirna, Nemecko), v knihe s formou mena Czernovicus á Lybeo Monte, známy básnik a vychovávateľ, autor náboženských a historických spisov. Jan Černovický Sekvenc z Libé Hory pôsobil v Prahe, avšak v r. 1628 bol nútený odísť do exilu.²² Zachoval sa jeho portrét od Jana Balzera vydaný v Prahe v r. 1722.²³

V Žalanského knihe je uvedená informácia o tom, že kniha vyšla tlačou s povolením administrátora na deň nanebovzatia Panny Márie, t. j. 15. augusta 1617. Ide o rozsiahly teologický spis, ktorý vypracoval Havel Žalanský s použitím prác viacerých významných teológov a systematicky ho rozdelil do dvoch kníh. Prvá kniha zaznamenáva skutky Ježiša Krista v det-

Žalanský, Havel: *Knjhy Dwoge*, 1617 (www.books.google.cz)

skom veku a druhá vo veku jeho dospelosti. Autor delí prvú knihu do siedmich odsekov s rozsahom 15 kapitol, v ktorých vysvetľuje tieto teologické a vieroučné otázky: I. O vtelení Krista, II. O narodení, III. O obrezaní, IV. O zjavení, V. O obetovaní, VI. O úteku do Egypta a opätovnom navrátení sa a VII. O Kristovi ako 12-ročnom.

Druhá kniha má samostatný titulný list *Knjha Druhá O Skutcích Kristových najswětějších a spasení plných v věku Jeho mužském*. Prefáciu adresoval autor čitateľovi, ospravedľňuje sa v nej za omeškanie práce pre jeho dlhotrvajúcu chorobu, čo zapríčinilo nižšiu kvalitu práce, ako mal v pláne. Uvádza, že pre chorobu nestihol preštudovať toľko odbornej literatúry, ako mal v úmysle a nedostatok času sa podľa jeho mienky iste odrazil aj na nižšej kvalite textu a viacerých chybách a nedostatkoch. V knihe je publikovaný drevorezový erb Jindřicha ze Zahrádek.

Text druhej knihy rozdelil autor do 11 odsekov a 9 kapitol, ktoré sú venované hlavným udalostiam zo života Ježiša Krista: I. O pokrstení, II. O pôste a pokušení, III. O divoch a zázrakoch, IV. O slávnom premenení, V. O slávnom príchode do Jeruzalema, VI. O poslednej večeri, VII. O smrti a umučení, VIII. O slávnom vzkriesení, IX. O nanebovstúpení,

X. O zoslaní Ducha svätého na Letnice a XI. O Bohu, o Svätej, velebnej a blahoslavennej Trojici.

Za pozoruhodné možno pokladať veľké množstvo zachovaných exemplárov tohto vydania z r. 1617 v českých knižniciach. Knihopis uvádza 27 exemplárov. Okrem českých knižníc a inštitúcií sa vydania tohto titulu zachovali v dvoch exemplároch aj na Slovensku – exemplár v SNK v Martine a jeden exemplár v bývalej Kubínyho knižnici v Lučenci.

Záverom sumarizujeme výsledky štúdie a podnety, pre ktoré sme sa podrobnejšie venovali preskúmaniu jedného exemplára konvolútu z bohatého historického fondu Lyceálnej knižnice v Kežmarku.

Jedno dielo v konvolúte je **unikátnym jediným územným slovacikom zo 17. storočia**, vytlačeným v Trenčíne, a dve diela patria medzi **unikátne autorské bohémiká**, všetky tri diela sa zachovali len v Kežmarku.

Negatívnou značkou označovanou podľa cenzúry katolíckej cirkvi ako „**libri prohibiti**“ bolo označených **8 diel** z deviatich titulov zviazaných v jedinom konvolúte, ktoré pochádzajú od **šiestich zakázaných autorov** zo siedmich autorov (okrem dvoch unikátnych titulov už citovaných autorov – Havla Žalanského Phaëthona a jedného od Tobiáša Cichorea) aj od ďalších zakázaných autorov – Václava Štefana Teplického, Slováka Juraja Tesáka Mošovského, Jakuba Petrozelina a Víta Jakeša Přerovského. Aj z tohto pohľadu sa radí tento kežmarský konvolút medzi unikáty. Mená týchto autorov boli počas 18. storočia a 19. storočia hanobené jezuitmi a sfanatizovaným zástupcom ľudu v piesni *Zapalte kacírské bludy*, spievanej okolo horiacej hranice českých protestantských kníh. Do piesne boli v ďalších rokoch zaradené aj mená osobností, ktoré v štúdiu spomíname, ako trenčianska tlačiarica českého pôvodu Dorota Vokálová a žitavský vydavateľ a kolportér Václav Kleych, ktorý pre potreby slovenských protestantov tajne distribuoval do Uhorska českú náboženskú protestantskú literatúru.

Uvedené skutočnosti nás podnietili k tomu, aby sme otvorením prác niekoľkých českých predbelohorských protestantských autorov, ktorí mali zapadnúť do zabudnutia, poskytli kultúrnej verejnosti v 21. storočí pohľad do ich zmýšľania, životných zápasov, charakteristických pre obdobie, v ktorom žili a tvorili, a ktorými počas troch storočí, od 17. až po 19. storočie, ovplyvňovali aj myšlienkový svet českých protestantov, Čechov a Moravanov ako exulantov a Slovákov z radov protestantov žijúcich na historickom území Slovenska.

POZNÁMKY

- ¹ Bližšie pozri Okoličányová 2024, s. 91 – 103.
- ² T. j. 1. a 2. príväzku daného konvolútu. Kežmarok: Lyceálna knižnica. Signatúra 8212/Rar III. 50.
- ³ Ide o Prív. 1 k: ŽALANSKÝ – PHAËTHON, Havel. 1642. Ku Poctivosti a k potěsse//nj počestnému pohlawj žen//skému. Wytjsstěné w Trenčjně w Impres//sy Doroty Wokálowy. 8°. A-C8, D4 [= 28] listov.
- ⁴ Latinský názov *Cichorium intybus* znamená v češtine kvet čekanka obecní. V príspevku sme sa snažili zjednotiť rozkolísanosť jednotlivých foriem mena na tvar Cichoreus podľa knihopisu.
- ⁵ Polička v okr. Svitava, kraj Pardubice, bola jedným z deviatich miest, ktoré boli darované českými kráľmi ich kráľovským manželkám.
- ⁶ Knihopis K01557.
- ⁷ *Cichoraesus*. Internet archive. Online. Dostupné na: <https://archive.org/>. [zobrazené 2024-05-22].
- ⁸ V prameni je uvedené meno Václav Štefanides Teplický.
- ⁹ Rozhovice pri Chrudimi. Prameň uvádza chybné, že bol povoláný „do Hozhovic“.
- ¹⁰ JUNGSMANN, Josef. 1825. *Historie literatury české*. W Praze: Pjsemem Antonina Straširypky.
- ¹¹ JUST, Michal. 1847. *Časopis českého musea*. s. 424.
- ¹² Obsahuje aj bližší údaj o čase jeho úmrtia – medzi siedmou a ôsmou hodinou rannou.
- ¹³ Vo vydaní *Clavis haeresim...* z r. 1729 na s. 152 a z r. 1749 na s. 138.
- ¹⁴ Bližšie pozri Voit 2006.
- ¹⁵ Prív. 2 k ref. č.3.
- ¹⁶ Tragický osud tohto rektora pražskej univerzity opisuje kniha *Mistr Kampanus* od Zikmunda Wintera z r. 1906. Kampanus prestúpil ku katolicizmu v snahe zabrániť odobratiu univerzity jezuitmi. Keď jeho snahy stroskotali, siahol si dobrovoľne na život.
- ¹⁷ Podnes sa v Kutnej Hore zachovala vzácna knižnica arcidekana Václava Štefana obsahujúca 250 zväzkov kníh.
- ¹⁸ Matouš Radouš je známy o. i. výzdobou *Chrudimského a Královohradského kancionála* a ilustráciami pamiatok tzv. „literátskych bratstiev“.
- ¹⁹ Syn je doložený v r. 1622 po smrti otca pri delení majetku medzi jeho matkou Dorotou, vtedy už vydatou za Tobiáša Felixa.
- ²⁰ Náhrobný kameň jeho bývalej tretej manželky, ktorá zomrela pred r. 1630, sa zachoval pri Kostole sv. Michala v meste Chrudim.
- ²¹ Osoba Václava Klusáčka tu však nie je zaznamenaná, rodostrom uvádza len osoby žijúce v Čechách.
- ²² Podľa *Biografického slovníka českých zemí II* (2009) sa za najvýznamnejšie dielo J. Sekvenca pokladá básnická skladba o vojnách a povstaniach v Uhorsku počas vlády cisára Rudolfa II. Habsburského *De bello Pannonico libri sex*.
- ²³ Publikovaný na abebooks.

PRAMENE

CICHOREUS, Tobiáš. [ČEKANKA, Tobiáš]. *Kratičké a prosté pohřebnj// Promluwenj// nad Slowutným// a Sslechetným... Janem Neystarssím Felixem*. A8, B4 [= 12] listov. [S.l., s.n.], (1620). Prív. 1 k: ŽALANSKÝ – PHAËTHON, Havel. *Ku Poctivosti a k potěsse//nj počestnému pohlawj žen//skému*. Wytjsstěné w Trenčjně w Impres//sy Doroty Wokálowy, 1642. 8°. A-C8, D4 [= 28] listov. Čaplovič 1746. Knihopis neuvádza. V: Kežmarok: Lyceálna knižnica. Signatúra 8212/28856, Rar. III. 50

MARTINIUS, Samuel z Dražova. *Obrana M. Samuele Martinyusa z Dražova Proti ohlášsenj Starssjch Kněžj Bratrských na ten čas w Lessně Polském se zdržugjých*. Wytisstěná w Děděčů Jana Ctibora, 1636. 420 s.

ŠTEFAN, Václav. *Wácsl. Štefana Teplického Homilia pohřebni nad smrtí p Alžběty, manželky p. Samuele Fontina Klattowského, radního Chrudimského*. 8°. (S.l, s.n.), 1617. Knihopis 15955 (žiadny zachovaný výtlačok).

ŽALANSKÝ – PHAËTHON, Havel. *Homilia Pohřebnj Ku potessenj Slowutné a wzácné Poctiwosti Mu=//ži, Panu Samue-
lovi Fontino//wi Klatowskému, Měsstějnju a Rad//njmu Města Chrudimyj, Smrti wěrné swé a neg=//milegssj Manželky
Alžběty želegjýmu/ na Slo//wa z Ezech. Proroka Kap.//24, w 16. wzatá.// Sepsaná// Od// Kněze Hawla Žalanské=//
ho v Sw. Gilgi w Sta=//rém Městě Pražsském, Cýrkwe//Služebnjka. Wytisstené w Slavném Nowém Městě Pražsském
v Da=//nyele Karla z Karls=//pergka. Léta Páně: M. DC. XVI. [= 1616]. A-B8, C6 [= 22] listov.*

Prív. 2 k. ŽALANSKÝ – PHAËTHON, Havel. *Ku Poctiwosti a k potěsse=//nj počestnému pohlawj žen=//skému. Wytjsstě-
né w Trenčjně w Impres=//sy Doroty Wokálowy, 1642. 8°. A-C8, D4 [= 28] listov. Čaplovič 1746. Knihopis neuvádza.
V: Kežmarok: Lyceálna knižnica. Signatúra 8212/28856, Rar. III. 50.*

ŽALANSKÝ – PHAËTHON, Havel. *Knižka o Ctnosti Angeľské... O čistote duše. Žitava: Václav Kleych, 1724. Knihopis
07127. [V celkovom poradí možno 4. vydanie]*

ŽALANSKÝ – PHAËTHON, Havel. *Knižka o Ctnosti Angeľské, totiž O čistote Dusse y Těla. Bratislava: František Au-
gustín Patzko, 1780-1800. Knihopis 07128. Dokoupil dopľna rok [1780]. [V celkovom poradí možno 5. vydanie tohto
titulu]*

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

ADÁMEK, Karel Václav. 1910. *Památky východočeské: Sbirka umělecko-průmyslových památek českého východu II. Chru-
dim: Kuratorium průmyslového musea císaře a krále Františka Josefa I. pro východní Čechy.*

BALZER, Johann (rytec). 1772. *Sekwenc Černovickýj, J. Rytina. V: Praha: Národní knihovna ČR.*

Cichoreus. [bez dátumu]. Internet archive. Online. Dostupné na: <https://archive.org/>. [zobrazené 2024-05-22].

CICHOREUS, Tobias. [bez dátumu]. Pseudonymy v české literatuře. Online. Dostupné na: <https://www.cshak.cz>. [zo-
brazené 2024-05-22].

HATÁKOVÁ, Jaroslava. 2013. *Měšťanské knihovny v Kutné Hoře v letech 1596 – 1626*. Diplomová práce; online. Rad-
mila PAVLÍČKOVÁ (vedúca záverečnej práce). Olomouc: Univerzita Palackého. Dostupné na: [https://theses.cz/id/
pw8pl1/](https://theses.cz/id/pw8pl1/). [zobrazené 2024-05-22].

HUSOVÁ, Marcella a Jiří TĚTIVA. 2009. *Biografický slovník českých zemí II*. Online. Praha: Historický ústav AV ČR.
Dostupné na: <https://biblio.hiu.cas.cz/>. [zobrazené 2024-05-22].

JAKUBEC, Ondřej a Radka MILTOVÁ. 2007. Osobnost a dílo Matouše Radouše a tvorba renesančních epitafů v Chru-
dimi. In: *Theatrum historiae*. Online. Univerzita Pardubice, s. 81 – 108. Dostupné na: [https://dk.upce.cz/han-
dle/10195/35052](https://dk.upce.cz/handle/10195/35052). [zobrazené 2024-05-22].

JIREČEK, Josef. 1875. *Rukovet k dějinám literatury české do konce XVIII věku: ve způsobě slovníka životopisného a kniho-
slovného*. Online. V Praze: Nákl. B. Tempského. Dostupné na: [https://archive.org/details/rukovetkdejinam00jiregoog/
mode/2up](https://archive.org/details/rukovetkdejinam00jiregoog/mode/2up). [zobrazené 2024-05-23].

JUNEK, David. 1996. Dílo Havla Žalanského – Phaëtona v opisech 19. století. In: Veronika PROCHÁZKOVÁ (zost.).
Příspěvky ke Knihopisu Dr. Bedřišce Wižďáľkové. Praha: Národní knihovna České republiky, s. 107 – 109.

JUNGMANN, Josef. 1825. *Historie literatury české*. W Praze: Pjsemem Antonina Straširycky.

JUST, Michal. 1847. *Časopis českého musea*. s. 424.

KONIÁŠ, Antonín. 1729. *CLAVIS Haeresim claudens et aperiens: Kljč Kacýřské Bludy K Rozeznánj Otwjragicýj, K wy-
kořeněnj Zamjkagicýj: Aneb Registřjk Některých bludných pohorssliwých, podezřelých, neb zapowědených Kněh.... Hra-
dec Králové: Václav Jan Tybely.*

KUDLÁČKOVÁ, Pavla. 2019. *Tak zvaný Radní manuál královského věnného města Chrudimi 1625 – 1634*. Diplomová
práce; online. Jana VOJTÍŠKOVÁ (vedúca záverečnej práce). Univerzita Hradec Králové. Dostupné na: [https://theses.
cz/id/pfduny/STAG92092.pdf](https://theses.cz/id/pfduny/STAG92092.pdf). [zobrazené 2024-05-22].

LEDVINKA, Václav a Jiří PEŠEK (zost.). 2000. *Documenta Pragensia XVIII: Od středověkých bratrstev k moderním spol-
kům*. Praha: Scriptum.

Lyceálna knižnica Kežmarok. Signatúra 8212/28856, Rar. III. 50.

Novoměstský kurýř. Online. Dostupné na: <https://www.novomestskykuryr.info/>. [zobrazené 2024-05-22].

OKOLIČÁNYOVÁ, Vlasta. 2024. Unikátne územné slovacikum zo 17. storočia v konvolúte v Kežmarku. *Knižnica*. Online. roč. 25, č. 2, s. 91 – 103. Dostupné na: https://www.snk.sk/images/Edicna_cinnost/Casopis_Kniznica/2024/Kniznica_2024_02_komplet.pdf. [zobrazené 2024-07-23].

Régy magyarországi nyomtatványok II. [bez dátumu]. Budapešť.

Rozrod Klusáčků z Příbyslavi a později z Polné – 11 generací. [bez dátumu]. Klusáček. Online. Dostupné na: https://www.klusacek.cz/rastrg_22_9gen.htm. [zobrazené 2024-05-23].

ŠIMKOVÁ, Michaela. 2021. *Havel Žalanský Phaeton a jeho moralizující tvorba*. Bakalárska práca; online. Jan KOLÁŘOVÁ (vedúca záverečnej práce). Olomouc: Univerzita Palackého. Dostupné na: https://theses.cz/id/k7qad9/BP-konecna_verze.docx. [zobrazené 2024-05-22].

TOBOLKA, Zdeněk Václav; František HORÁK a Bedřiška WIŽDÁLKOVÁ (zost.). [bez dátumu]. *Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. století: Sv. II. 1501 – 1800*. Online. Komise pro knihopisný soupis českých a slovenských tisků. Dostupné na: <http://www.knihopis.cz/>. [zobrazené 2024-05-22].

VACKOVÁ, Jarmila. 1969. Epitafní obrazy v předbělohorských Čechách. *Umění: časopis Ústavu pro teorii a dějiny umění Československé akademie věd*. Online. roč. 17, č. 2, s. 131 – 156. Dostupné na: <https://ddvd.kpsys.cz/record-s/02c86c3f-60a7-4535-996f-82f786d5fc66?locale=cs>. [zobrazené 2024-05-22].

VOIT, Petr. 2006. *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*. Praha: Libri ve spolupráci s Královskou kanonií premonstrátů na Strahově.

VOLF, Josef. 1936. Čeští exulanti v matrikách pruských. In: *Sborník jednoty starých českých rodů v Praze*. Praha: Jednota starých českých rodů.

MOHLO BY VÁS ZAUJÍMAŤ...

Článok *Unikátne autorské bohemiká zo 17. storočia v konvolúte v Kežmarku* nadväzuje na štúdiu *Unikátne územné slovacikum 17. storočia v konvolúte v Kežmarku*, ktorá bola uverejnená v predchádzajúcom čísle časopisu *Knižnica 3/2024*. Celý text štúdie spolu s ďalšími zaujímavými článkami nájdete v našom archíve.

KNIZNÁ KULTÚRA

UNIKÁTNE ÚZEMNÉ SLOVACIKUM 17. STOROČIA V KONVOLÚTE V KEŽMARKU

PROM. KNIH. VLASTA OKOLIČÁNYOVÁ

The article is the first of two studies dedicated to the description of the envelope of 9 prints from the 17th century with a religious theme published in Czech and located in the Lyeal Library in Kežmarku. The study includes an analysis of a publication about Slovakia and Slovaks and an Easter sermon by the preacher Havel Žalanský entitled *Ko Pochvosti a k putose*. It is interesting to note that its publication was sponsored by the wives of Czech and Moravian exiles from Trenčín. Since the works of Protestant writers were subject to strict censorship at the time and were given to individual owners in the form of a gift, its preservation can be considered significant. The first part of the study also presents Žalanský's life and work, including his comments on the position of Protestant priests in Bohemia in the period prior to the Battle at White Mountain. It also includes information about the families of exiles from Trenčín, whose wives sponsored the publication. Their patronage is probably due to the fact that Žalanský also addressed the position of women in the church and society in his works.

Keywords: territorial documents, 17th century, Protestantism, Havel Žalanský, Lyeal library in Kežmarku.

neskôr dopísané mení dvoch nemeckých reformátorov Cuzr. Dietherich [zomrel 1639] a Ion Gerhardus [zomrel 1637] bez uvedenia rokov pôsobenia. Jedinými známymi majiteľmi konvolúty, ktorých mená sú v ňom zaznamenané, boli František a Martin Pongráčovi. Pôsobosť týchto príslušníkov rodu je viacnásobne doložené erbom, odtlačkom pečate, tlačným exhibíciom a autografmi. Prvým posedosťom bol Emericus Pongráč, katolícky hodnostár (1654 Nedeca na Spiti – 1725 Spišská kapitula), pôsobil ako kanonik, arcidiacon alebo prepošť postopne v Bratislave, Ostrohove, Nitre, v maďarskom Zsánbeka, Tekove, Zvolene a naposledy od roku 1711 v Spišskej kapitule ako kanonik, v roku 1715 učiteľ, kantor a v roku 1718 – 1724 ako prepošť. Je pravdepodobné, že konvolúta s 9 titulmi protestantských autorov mohol získať jeho skomifikovaním z titulu svojho postavenia a do rúk ďalšieho posedosa sa dostala po jeho smrti po roku 1725. Druhým posedosťom bol Martin Pongráč, a to až od roku 1740. Rovnako ako 1. vlastník bol aj on členom lipťovskej fľachtickej rodiny z Lipťovského Sv. Mikuláša, ktorá darovala viacero kníh do knižnice kežmarkského evanjelického ľyca, dobo doložením je aj ruhotipný posedosťský záznam s vročením *Quod Devo nisi Fortuna debet* a autografom Martinus Pongrácz de Sz. Miklós et Owar [zo Sv. Mikuláša Lipťovského Mikuláša a Starohradu/raicimny Varpa pri Žiline]. Leuchtovian/Lewoča 10. Jan. 1740. Akým spôsobom (kupa, dar) kniha získa, nie je zaznamenané. Na prednej predsaľke sa nachádza pečiatka Martinus Pongrácz de Szent Miklós et Owar 1750. V knihe je vložený papurový heraldický ex libris Pongráčovcov. Na prednom príloží je aj papurový tlačný štítok s exhibíciom Ex Bibliotheca Lyei Kezmarkensis legato Pongratiano. Na titulnom liste sa nachádza ebe ako posledná vizuálna forma posedosťva odtlačok heraldickej pečate rodu Pongráčovcov.

